

Bucovina și Reunirea

de Gabriel Gherasim

continuarea din ediția trecută

Conform datelor recensământului din 29 decembrie 1930, în cele cinci județe bucovinene (Cernăuți, Storojineț, Rădăuți, Suceava și Câmpulung) locuiau 75.533 germani (8,8%), pe când numărul românilor era de 379.691 (41,01%), al ucrainenilor – de 236.130 (27,7%), al polonilor – de 44.254 (5,4%), al evreilor – de 92.492 (10,81%), al ungarilor – 11.881 (1,4%), al rușilor – de 7.948 (0,9%), al țiganilor – de 2.164 (0,3%) etc. Reiese că populația germane, mai numeroasă în

județele Cernăuți (19.586), Câmpulung (19.109) și Rădăuți (10.291), alcătuită doar 8,8 la sută din întreaga populație a Bucovinei. Însă nici elementul ucrainean nu era ponderabil (doar 27,7 la sută), ca Bucovina să devină obiect de revizionism. În nota ultimativă din 26 iunie 1940 a Guvernului Sovietic către Guvernul Român, se reliefa:

„Guvernul Sovietic consideră că chestiunea întoarcerii Basarabiei este legată în mod organic de chestiunea transmiterii de către URSS a acelei părți a Bucovinei, a cărei populație este legată în marea sa majoritate cu Ucraina Sovietică prin comunitatea soartei istorice, cât și prin comunitatea de limbă și compoziție națională”.

Primind acea notă ultimativă, Guvernul de la București a dispus retragerea armatei și a autorităților civile nu numai din Basarabia, ci și din nordul Bucovinei, după o hartă anexată de către Comisariatul Poporului pentru Afacerile Externe de la Moscova. În ziua de 28 iunie 1940, trupele sovietice au ocupat în întregime județele

Cernăuți și Storojineț, precum și o mare parte dintr-un alt județ bucovinean – Rădăuți. Însă, din structura demografică a acestor județe reiese că Kremlinul, revendicându-le, a făcut uz de fals în nota sa ultimativă remisă Guvernului de la București. Populația acestor județe nu era curat ucraineană. În județul Cernăuți, de pildă, numărul ucrainenilor era de 136.380, iar cel al românilor – de numai 78.589. Dacă adăugăm la acest număr pe cel al germanilor, evreilor, polonilor, ungarilor, cehilor, slovacilor, lipovenilor, bulgarilor, sârbo-croaților, turcilor și al țiganilor trăitori atunci în județ, vom obține cifra de 170.544. Deci, populația ucraineană a județului chiar și cu zece ani înainte de anexarea lui de către URSS nu era majoritară în comparație cu celelalte naționalități.

Un tablou similar ni-l oferă și structura de atunci a populației din județul Storojineț. Numărul ucrainenilor era de 77.382, al românilor – de 57.595; aici mai locuiau 15.322 de evrei, 8.990 de germani și 8.489 de poloni. Referitor la județul Rădăuți, situația era cu totul alta: ucrainenii nu depășeau cifra de 14.000, pe când românii erau în număr de 89.002. Vezi: Dumitru Covalciuc. Românii nord-bucovinieni în exilul totalitarismului sovietic // „Țara Fagilor”. – Cernăuți – Târgu-Mureș, 2003. – P. 63-64.

4) Maiorul care a salvat Putna din mâinile sovieticilor: „De aici nu ne mai retragem! Peste Putna nu se trece!”

Maiorul Valeriu Carp este eroul care a oprit înaintarea soldaților sovietici pe teritoriul României, ce tocmai pierduse nordul Bucovinei și Basarabia. Acesta a luat de unul singur decizia de a le ordona soldaților din batalionul pe care îl conducea să se oprească din retragere și să stăvilească înaintarea armatei sovietice care nu respecta prevederile Pactului Ribbentrop – Molotov și ajunsesse în apropiere de Putna.

La data de 23 august 1939, Germania lui Hitler și Uniunea Sovietică a lui Stalin au semnat un tratat de neagresiune, pact ce a rămas cunoscut în istorie ca și Pactul Ribbentrop – Molotov. Astfel, cele două țări și-au împărțit practic Europa, Germania adjudicându-și partea occidentală și centrală a continentului, în timp ce URSS-ul s-a ales cu partea central – răsăriteană a Europei. În urma acestui pact, România a pierdut nordul Bucovinei și Basarabia în favoarea Uniunii Sovietice. Românii au primit două ultimele pentru a-și retrage armata de pe aceste teritorii, astfel că regele Carol al II-lea a cedat presiunii și a dispus ca soldații români să părăsească teritoriile pierdute. Sovieticii au hărțuit armata română care se retrăgea din nordul Bucovinei, încercând să-i provoace pe soldații ce au fost nevoiți să renunțe fără luptă la pământurile țării lor. „Armata Roșie” nu a respectat noua frontieră impusă și a pătruns pe teritoriul României, îndreptându-se spre Putna și Suceava, localitățile de suflet ale domnitorului Ștefan cel Mare. Nu se va ști niciodată unde aveau să se oprească soldații sovietici dacă nu exista un erou, care să-i oprească, respectiv maiorul Valeriu Carp. Comandantul Batalionului 3 din Regimentul 16 Infanterie al Diviziei 7.

Valeriu Carp, a îndrăznit să ia decizia din proprie inițiativă și din cauză că regele și guvernul nu au avut curajul să încerce oprirea „avalanșei” sovietice, maiorul Carp le-a ordonat soldaților aflați în batalionul său să se oprească din retragere, pentru a stăvili înaintarea armatei sovietice.

“De aici nu ne mai retragem! Peste Putna nu se trece! Mergeți la unități, organizați-vă poziții de apărare și, dacă rușii mai înaintează un pas, din ordinul meu și pe a mea răspundere, deschideți focul”, le-a ordonat maiorul Valeriu Carp ofițerilor din batalionul său. Pentru ca lucrurile să nu degenereze într-un scandal internațional, sovieticii au fost nevoiți să cedeze și să renunțe la pătrunderea în România. Deoarece a „îndrăznit” să înfrunte Armata Roșie, maiorul Valeriu Carp a fost declarat de sovietici criminal de război. Eroul român, născut la Iași, a murit în vara lui 1944, la vârsta de 47 de ani, pe câmpul de luptă, a Pașcani, încercând să-și apere patria. Maiorul Valeriu Carp este un erou al neamului românesc. Curajul și determinarea acestuia au făcut ca mormântul lui Ștefan cel Mare, un mare iubitor de patrie și neam, să rămână pe pământ românesc.

“Dacă nu era Valeriu Carp, probabil că acum aveam nevoie de viză și pașaport pentru a ajunge la cea mai importantă ctitorie a marelui voievod român, precum și la mormântul acestuia de la Mânăstirea Putna”, a arătat istoricul sucevean Ilie Gliga. În luna ianuarie a anului 1999, colonelul în rezervă Ioan Ambrosă și-a publicat memoriile, unul dintre capitolele cărții avându-l în rol principal pe Valeriu Carp. Colonelul (r) Ambrosă a avut ca „Motto” câteva cuvinte care i se potrivesc atât eroului necunoscut Valeriu Carp cât și celorlalți militari români căzuți pe câmpul de luptă: „celor ce și-au servit cu credință patria, dar au fost lipsiți de recunoștința ei.”

5) Urmarea

Sub inventatul pretext al intenției de a trece frontiera și de a se stabili în România, zeci de mii de oameni au fost împușcați fără cercetări și judecată, în curțile lor, pe drumuri, pe câmpuri, în locuri publice. Alții au fost executați pentru că ar fi făcut spionaj... În favoarea României. Membrii fostelor partide politice din perioada interbelică, foștii primari, ofițeri, jandarmi, preceptori, preoți, care n-au dovedit să se refugieze în România, au fost arestați și escortați în direcții necunoscute, de unde nimeni nu s-a întors.

Românii de orice vârstă, din toate structurile socio-economice, au fost decimați la ei acasă, în pușcării, în timpul încercărilor de repatriere în România, în timpul și după ce au fost deportați, într-un adevărat genocid anti-românesc pe un calapod satanic bine definit, atât de național-socialist (hortiștii unguri din Nordul Transilvaniei), cât și de comuniștii (bolșevicii) ruși socialiști.

6. Masacrul de la Fântâna Albă

Masacrul de la Fântâna Albă a avut loc la 1 aprilie 1941, în Bucovina de Nord unde între 2000 și 4000 de români au fost uciși de către trupele sovietice când încercau să treacă granița din URSS în România. Deși, potrivit unor date, nu au fost omorâți mai mult de 48 de civili, martorii locali au povestit despre un număr de victime mult mai mare, susținând că supraviețuitorii au fost torturați, executați sau îngropați de vii în morminte. Alți supraviețuitori au fost luați pentru a fi torturați și uciși de către NKVD, poliția secretă sovietică.

Incidente premergătoare

La 10 noiembrie 1940, 40 de familii (105 persoane) din localitatea Suceveni au încercat să treacă granița, noaptea, la Fântâna Albă. Surprinși de patrulele sovietice, a avut loc o confruntare în care 3 au fost uciși, 2 răniți și capturați de sovietici. Restul grupului (inclusiv 5 răniți) a reușit să ajungă la Rădăuți. Drept represalii, autoritățile sovieto-ucrainene au ordonat arestarea și deportarea tuturor rudelor celor 105 de persoane în Siberia. A urmat o altă încercare de refugiere în România a peste 100 de persoane din localitățile Mahala, Ostrița, Horecea și alte câteva sate, aceștia având mai mult noroc și reușind să treacă în România. Aceasta a dat încredere și altor oameni, de aceea în noaptea de 6 februarie 1941 un grup de 500 de persoane din satele Mahala, Cotul Ostriței, Buda, Șirăuți, Horecea-Urbana și Ostrița a încercat să treacă în România. Oamenii au fost surprinși însă și atacați cu rafale de mitralieră din mai multe direcții. Au fost uciși foarte mulți, inclusiv organizatorii N. Merticar, N. Nica și N. Isac. 57 de persoane au reușit totuși să se refugieze în România, dar alții 44 au fost arestați și acuzați că ar fi fost membri ai unei organizații contrarevoluționare. La 14 aprilie, 1941, 12 dintre ei au fost condamnați la moarte, iar restul de 32 la 10 ani de muncă forțată și pierderea drepturilor civile pentru 5 ani. Ca și în cazurile anterioare, toate rudele lor au fost considerate trădători de țară, arestate și deportate în Siberia.

Desfășurarea masacrului

La începutul anului 1941, NKVD a lansat zvonuri potrivit cărora sovieticii ar fi permis trecerea graniței în România. Drept urmare, la 1 aprilie 1941, un grup mare de oameni din mai multe sate de pe valea Siretului (Pătrăuții-de-Sus, Pătrăuții-de-Jos, Cupca, Corcești, Suceveni), purtând în față un steag alb și însemne religioase (icoane, prapuri și cruci din cetină), a format o coloană pașnică de peste 3.000 de persoane, și s-a îndreptat spre noua graniță sovieto-română. În poiana Varnița, la circa 3 km de granița română, grănicerii sovietici i-au somat să se oprească.

După ce coloana a ignorat somația, sovieticii au tras în plin cu mitraliere, încontinuu, secerându-i. Supraviețuitorii au fost urmăriti de cavaleriști și spintecați cu sabia. După masacru, răniții au fost legați de cozile cailor și târați până la 5 gropi comune săpate dinainte, unde au fost îngropați, unii fiind în viață încă: bătrâni, femei, copii, sugari - vii, morți sau muribunzi. Două zile și două nopți s-a mișcat pământul în acele gropi, până toți și-au dat duhul.

Câteva „mai norocoși”, au fost arestați de NKVD din Hliboca (Adâncata) și, după torturi înfloritoare, au fost duși în cimitirul evreiesc din acel orașel și aruncați de vii într-o groapă comună, peste care s-a turnat și s-a stins var.

O listă parțială a victimelor identificate ulterior:

- Din comuna Carapciu: Vasile, Gheorghe și Cosma Opaț, Gheorghe, Vasile și Cosma Tovarnițchi, Nicolae Corduban.
- Din satul Cupca: Ioan Belmega, Ioan Gaza, Mihai Țugui, Arcadie Plevan.
- Din satul Dimca (Trestiana): Petre Jianu a lui Ion, Vasile și Petre Cimbru, Nicolae Drevariu.
- Din comuna Suceveni: Dragoș Bostan, Constantin Sucevean, Tițiana Lipăștean, Gheorghe Sidoreac.
- Din comuna Iordănești: Nicolae Halac a lui Simion, Ion Halac a lui Dumitru, Dumitru Halac a lui Grigore, Dumitru Opaț a lui Mihai, Constantin Molnar.
- Din comuna Pătrăuții de Jos: Zaharia Boiciu, Ana Feodoran a lui Simion, Gheorghe Feodoran a lui Gheorghe, Teodor Feodoran a lui Gheorghe, Maftei Gavriluc, Ion Pătrăuceanu a lui Ilie, Ștefan Pavel a lui Petru, Rafila Pojoga.
- Din Pătrăuții de Sus: Constantin Ciucureanu, Arcadie Ursuleanu, Gheorghe Moțoc.

Numărul exact al victimelor nu s-a aflat și probabil nu se va mai afla vreodată. Conform datelor arhivate de autoritățile sovietice, 20 de persoane au fost ucise în încercarea de a trece granița, printre care bătrâni, femei și copii. Conform listelor realizate mai târziu, numărul victimelor din doar șase sate bucovinene era de 44 de persoane (17 din Pătrăuții-de-Jos, 12 din Trestiana, 5 din Cupca și 5 din Suceveni, 3 din Pătrăuții-de-Sus, 2 din Opreși).

Alte estimări ale martorilor locali dau un număr între 200 și peste 2000 de victime, ucise direct de mitraliere, altele rănite și ucise apoi cu lovituri de săbie și hârleț sau îngropate de vii. O relatare a evenimentelor este făcută de către unul din puținii martori oculari care au supraviețuit, Gheorghe Mihailuc (1925 - 2005, fost profesor de liceu, scriitor și poet), în cartea sa, „Dincolo de cuvintele rostite”, publicată în 2004, la editura Vivacitas din Hliboca. Mihailuc descrie ce s-a întâmplat la Fântâna Albă pe 1 aprilie 1941 ca pe un „masacru”, un „genocid”, și un „măcel”.

Urmări

După masacru a fost declanșată o operațiune vastă de represalii. Astfel, în noaptea de 12 spre 13 iunie 1941, peste 13.000 de români au fost ridicați din casele lor și deportați în Siberia și Kazahstan. Au supraviețuit puțini. Ca rezultat al emigrărilor, deportărilor și asasinatelor, populația românească a regiunii Cernăuți a scăzut cu 75.000 de persoane între recensământul românesc din 1930 și primul recensământ sovietic în 1959. S-a afirmat că aceste persecuții au făcut parte dintr-un program deliberat de exterminare a populației românești, plănuț și executat de regimul sovietic. Subiectul masacrului de la Fântâna Albă a fost considerat tabu până în anii '90, fiind interzisă de autoritățile sovietice și ulterior de cele ucrainene orice referire la el sau comemorare a lui. Doar din anul 2000 autoritățile ucrainene au permis oficierea unui parastas pentru odihna românilor care și-au dorit doar să trăiască în România.

În data de 12 aprilie 2011, Camera Deputaților a adoptat propunerea legislativă nr. 796/2010 prin care data de 1 aprilie se instituie drept Zi națională de cinstire a memoriei românilor – victime ale masacrului de la Fântâna Albă și alte zone, ale deportărilor, ale foametei și ale altor forme de represiune organizate de regimul totalitar sovietic în Ținutul Herța, nordul Bucovinei și întreaga Basarabie.

În anul 2015 deputatul Eugen Tomac a susținut constituirea unei Comisii parlamentare pentru restabilirea adevărului istoric în privința masacrului de la Fântâna Albă din 1 aprilie 1941. Un an mai târziu, aceasta nu a fost încă înființată. „A trecut un an, iar PSD și PNL nu și-au desemnat încă membrii în această Comisie, blocând astfel în mod intenționat constituirea acesteia. Cât timp va exista guvernul condus de la Moscova sau Teleorman, România va avea mult de suferit...”

“Regret să constat lipsa de respect și disprețul liberalilor și social-democraților. Este o atitudine josnică, pe care nu am cum să n-o condam. România nu cunoaște nici măcar numărul exact al morților de la Fântâna Albă. Până astăzi, nu a fost făcută nicio analiză pertinentă a masacrului”, a declarat Eugen Tomac în aprilie 2016.

Sursa: Gabriel Gherasim, “Românii bucovineni sub cizma străină”, gabrielgherasim.com